

ковій літературі неодноразово звертається увага окремих науковців на інститу прогнозування та планування формування норм національного права. У загальному значенні під прогнозуванням розуміють систематичне дослідження, що безперервно проводиться з метою отримання науково обґрунтованої інформації про майбутній стан, основні напрями, стадії й часові параметри розвитку держави й права [3, с. 38].

Розробка прогнозів та планів правотворчих робіт насамперед включає залучення до прогнозування фахівців, здатних адекватно з урахуванням достовірних, науково обґрунтованих знань та з визначенням перспектив розвитку отримати оптимальні та об'єктивні результати прогнозів; здійснення належного фінансового та організаційного забезпечення; належне використання суб'єктами правотворчості результатів прогнозу для розробки обґрунтованих планів правотворчих робіт.

Таким, чином, можна зробити висновок, що виокремлені шляхи вдосконалення правотворчого процесу мають цілеспрямований та ґрунтовний характер. Зазначений перелік шляхів вдосконалення не є виключним, постійний розвиток суспільства потребуватиме нових засобів формування норм права, що слугуватиме для виокремлення нових шляхів правотворчого процесу.

Література

1. Цись С. С. Доктринальні засади правотворчості: проблеми наукового розуміння / С. С. Цись // Часопис Київського ун-ту права. – 2015. – № 1. – С. 69–72.
2. Ющик О. Г. До питання методології пізнання законодавчого процесу в Україні / О. Г. Ющик // Право України. – 2009. – № 10. – С. 89–95.
3. Чаплук О.І. Шляхи вдосконалення національної та міжнародної правотворчості: теоретико-практична необхідність сучасності / О.І. Чаплук // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.) Ю. П. Аленін [та ін.]. – Одеса : Юрид. літ, 2014. – Вип. 72. – С. 34–40.

Наливайко Олег Іванович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін;

Василенко Юлія Віталіївна

студентка юридичного акультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВОВИЙ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНІ ВІДНОСИНИ

Сучасна українська політико-правова наука перебуває в такому становищі, коли потреба в розробленні її основоположних світоглядних засад, її категоріального апарату, її філософсько-методологічних принципів стає не тільки дедалі гострішою, але й неминучою. У цих умовах відчувається потреба в оновленні звичного категоріального апарату, теоретико-

методологічної бази гуманітарних досліджень, що є необхідним для перехідного періоду розвитку права й держави, для створення дієвої та прогресивної концепції їх оновлення, передусім у сфері правового впливу на суспільні відносини. Вищезазначене свідчить про актуальність дослідження у визначенні теоретичних і методологічних засад пізнання проблем правового впливу; визначенні основних параметрів правового впливу як різновиду соціального регулювання; ефективності правового впливу на суспільні відносини тощо.

Існуюча на сьогодні система суспільних відносин постійно потребує правового впливу. Форми та методи такого впливу змінюються залежно від суспільних потреб. Взагалі, правовий вплив розуміють як взятий у єдності й різноманітності увесь процес впливу права на суспільне життя, свідомість і поведінку людей.

У загальному розумінні вплив трактується як дія, яку певна особа чи предмет або явище виявляє стосовно іншої особи чи предмета; а також сила влади, авторитету [1, с. 160]. У свою чергу, правовий вплив у теоретичних джерелах визначають як нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини, що здійснюється за як за допомогою спеціальних правових засобів (норм права, правовідносин, правових актів), так і завдяки іншим правовим явищам, до яких належать правосвідомість, правова культура, принципи права. При цьому феномен правового впливу включає до себе правову свідомість, правову культуру, механізм правового регулювання, правові принципи, правотворчий процес [2, с. 100]. У більш загальному розумінні правовий вплив визначають як узятий в єдності та багатоманітності процес впливу права на соціальне життя, свідомість та поведінку людей [3, с. 26; 4, с. 1060].

Право регулює суспільні відносини, впливаючи або безпосередньо, або опосередковано на поведінку людей (окремого індивіда або колективів) [5, с. 88–94]. Отже, як свідчить аналіз, у суспільстві існують спеціальні регулятори, які приводять поведінку учасників суспільної практики до належної. Право – один із таких регуляторів. Водночас право – це особливий регулятор суспільних відносин, специфіка якого зумовлена тим, що воно виступає формою суспільних відносин незалежних суб'єктів, підпорядкованих у своїй поведінці і взаєминах загальній нормі. Незалежність цих суб'єктів один від одного у межах форми їхніх взаємин і одночасно їх однакова, рівна підпорядкованість загальній нормі визначають зміст правової форми свободи [6, с. 79].

Регулюючий вплив права на суспільні відносини полягає у тому, що воно у своїх нормах конструює модель обов'язкової або дозволеної поведінки різних суб'єктів цих відносин. Це знаходить своє вираження у наданні одним суб'єктам суспільних відносин певних прав і в накладанні на інших певних обов'язків, пов'язуючи їх тим самим взаємними правами і обов'язками. При цьому можливості права в регулюванні суспільних відносин не свавільні й не безмежні.

Безумовно, правовий вплив є загальносоціальним, а не суто юридичним. Його слід розглядати в якості дії «духу» права, тобто впливу права на систе-

му суспільних відносин, психічний стан особи, її свідомість та культуру. Коли зміст права проходить через свідомість людей, остання стає правосвідомістю. Люди повинні поводитись однаково в однотипних ситуаціях, оскільки право встановлює певні стандарти поведінки, формує загальну правову культуру, що є безпосередньою передумовою правомірної поведінки громадян.

В юридичній науці досліджено і певні канали, по яких здійснюється правовий вплив на людину. Так, В. Кудрявцев виділяв такі канали правового впливу:

1) інформаційний – право є одним із різновидів соціальної нормативної інформації. За допомогою юридичних норм до відома учасників суспільних відносин доводиться позиція держави про дозволена, зобов'язуючу чи заборонену поведінку, висвітлюються засоби досягнення необхідних результатів, наслідки порушення норм права;

2) ціннісно-орієнтаційний – базується на тому, що право є самостійною цінністю і одночасно є носієм багатьох політичних, моральних, духовних цінностей і тому разом із дозволеною, зобов'язуючою та забороняючою поведінкою формує ті чи інші ціннісні уявлення учасників суспільних відносин, впливає на існуючу в суспільстві систему цінностей [7, с. 68]. У свою чергу, О. Скакун додає до вищезазначених каналів 3) виховний – за допомогою права виховується повага до права та виробляються настанови на правомірну поведінку та 4) правового регулювання [8, с. 175]. Отже, як бачимо, категорія правового впливу охоплює як юридичну, так й інформаційну, ціннісно-орієнтаційну, виховну та інші сфери впливу права на суспільні відносини та людей.

Таким чином, розбудова правової держави та громадянського суспільства без належного регулювання суспільних відносин є неможливою. Відносини, що складаються у суспільстві, вимагають регулятивного впливу з боку різних систем упорядкування соціальних процесів, однією з яких виступає правовий вплив.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
2. Общая теория государства и права: академический курс : в 3-х т. / Борисов В.В. и др. – Т. 3: Государство, право, общество. – М. : МГУ, 2007. – 698 с.
3. Малько А.В. Стимулы и ограничения в праве / А.В. Малько. – М. : Юрид. лит., 2003. – 250 с.
4. Шопіна І.М. Щодо концептуальних підходів до визначення поняття правового регулювання / І.М. Шопіна // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 1055–1061.
5. Андрушакевич Ю.В. Місце і роль конкретизації права у механізмі правового регулювання / Ю.В. Андрушакевич // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. – К., 2012. – Вип. 55. – С. 88–94.
6. Настасяк І. Соціальні детермінанти правового впливу / І. Настасяк // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2014. – № 782. – С. 76–82.
7. Кудрявцев В.Н. Правовое поведение: норма и патология : учебное пособие / В.Н. Кудрявцев. – М. : Наука, 1982. – 287 с.
8. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. – 3-тє вид., доп. і перероб. / О.Ф. Скакун. – К. : Прав. єдність, 2011. – 524 с.